

ZVUK • ZVUK

SOBNOSTI KRAJE

P. Arnošt Hrabal

"... Můj životopis je chválou trojího narození pod Buchlovem, pod Pradědem, v pralese, v humně, na mezi. Je to chvála vroucího milování. K čemu? Pro radost člověka a pro krásu umění, znovu vytvořit, co u nás žije, roste, kvete, zraje - u nás doma. Představuji se: Arnošt Hrabal - s malým h - a ptáčkem..."

Milému Arnoštu Hrabalovi,
jenž se z milosti Boží dal k
zelenému nádrhu (Buchlovice -
Buch-lov) posíláme tuto zelenou
obálku a knížku pro naději
Na'm společnou ~ ~ ~

Jarub Deml

7. X. 1942

také na čtyři desítky knih a bibliofilských tisků a vytvořil stovky ex libris. Patřil k okruhu proslulých katolických intelektuálů, jako byli jeho přátelé Jaroslav Durych, O. F. Babler a Jakub Deml. Zůstal však umělcem navenek neokázalým, pokorně dělicím život mezi umění a kněžské poslání. Od své první výstavy v roce 1925 ve vídeňském Künstlerhausu se veřejnosti neprezentoval nijak často. A přece je jeho jméno stále živým pojmem nejen v onom kraji pod Buchlovem, kde tak nedílně sloužil Bohu, lidem i krásě.

Zajisté nejpůsobivější díla P. Arnošta Hrabala představují kresby a grafiky s námětem narození Krista. Z četných prací na toto téma dnes reprodukováně uvedme alespoň dvě: dřevoryt k Bitnarově výboru z vánoční lyriky Adama Míchny z Otradovic a dosud neznámou vánoční kresbu z umělcovy pozůstalosti. Připomeňme si tak vzácné dílo, které se pozemsky uzavřelo na buchlovské faře v prosinci roku 1969, ale které si zajisté zaslouží svůj život věčný.

Jaroslav Zapletal

Kresba A. Hrabala

Obrazy, kresby a grafiky "Pana Rady" Hrabala patří k dosud málo poznaným vrcholům české a moravské výtvarné kultury. Čas je potvrzuje jako trvale platný umělecký výraz naděje a radosti vyrůstající z víry a prožitku země, krajiny, domova. Hrabalovo dílo je plodem a součástí naší dějinné duchovní tradice. Lyrickou čistotou snad nejvíce připomíná poetiku barokních lidových písní a obrázků. A snad tak opravdu i záměrně zhodnocuje a přenáší odkaz minulosti na úroveň našeho i příštího času. Proto snad není nejdůležitější, jak krystalizoval umělcův rukopis, jak se Hrabal technicky vyrovnával s podněty a vlivy německo rakouské secese a expresivity. Jeho umění je krásné harmonií myšlenek a tvarů, celou plností smyslu.

P. Arnošt Hrabal se narodil v Buchlovicích 4. prosince 1886. Po maturitě na reálném gymnáziu studoval v letech 1906 - 1910 bohosloví na olomoucké teologické fakultě. V roce 1912 se zapsal na grafickou školu ve Vídni a svá výtvarná studia ještě prohloubil u prof. Jakuba Obrovského na AVU v Praze a krátce i u prof. Hofbauera ve Vídni. Po kněžském vysvěcení působil P. Hrabal do roku 1937 jako kaplan a později farář ve třinácti obcích na severní Moravě. Pak se natrvalo vrátil jako farář do rodných Buchlovic, kde také 30. prosince 1969 zemřel.

Snad nejdůležitější Hrabalova umělecká zkušenost se váže k jeho působení v horské krajině severní Moravy. V Jeseníkách byl fascinován organickými tvary lesa a stromů. Tyto motivy však ztvárňoval s nesrovnatelnou osobitostí - vysoce symbolicky a metaforicky - jako hmotný rámec vizuální skutečnosti splývající s nadpřirozeným světem. První práce tohoto druhu představuje cyklus 22 dřevorytů z let 1924 - 1926. V tomto období byl Hrabal také zjevně citově a intelektuálně ovlivněn návštěvami v zámku v Trebovicích, kam oduševnělá paní Maria Stona zvala mnohé významné rakousko uherské vzdělance a umělce.

P. Arnošt Hrabal po sobě zanechal velmi rozsáhlé a dosud nezcela poznané a zveřejněné dílo. Vedle maleb především stovky volných kreseb a grafik. Kromě této volné produkce však ilustroval nebo vypravil

Dedikace J. Demla ze ŠLĚPĚJÍ XXVI.

TENKRÁT

Usnesení sněmu markrabství moravského

• Ve smyslu dotyčné zprávy zemského výboru ze dne 21. listopadu 1905, č. 83.937 (č. 620 z. h.), usnesl se sněm ve schůzi dne 17. ledna 1906 podle návrhu finančního odboru: "Jednotě Cyrillské na Velehradě povoluje se na r. 1906 subvence 150 K."

• O příslušné, na základě sněmovního usnesení ze dne 10. července 1902, č. 558 z. h. zemského sněmu předložené zprávě mor. zemského výboru ze dne 24. září 1903, č. 62040 (čís. 385 z. h.), v záležitosti zřízení třetího zemského ústavu pro choromyslné na Moravě usnesl se zemský sněm ve svém sezení dne 30. října 1903 dle návrhu odboru finančního:

1. Stavba třetího zemského ústavu pro choromyslné povoluje se na vyšetřeném místě v Kroměříži, a zemský výbor se zmoc-

ňuje, aby pozemky tvořící toto stavební místo zakoupil, pro ústav choromyslných potřebné projekty s rozpočty sestavil dal zemským stavebním úřadem a je pak předložil, stran opatření vody a kanalizace vyjednávání ukončil a se stavbou budovy ústavu započal ihned po dokončení plánů.

2. Na uhrazení nákladu na získání pozemků povoluje se obnos 319.711 K 05 h a jako první částka stavebního úvěru obnos 600 000 K, dohromady 919 711 K 05 h.

3. Obnos 319 711 K 05 h jest zařadit jako mimořádnou potřebu do zemského rozpočtu na r. 1904.

• O žádosti družstva Košíkářské školy ve Vizovicích o povolení dotace na stipendia pro chudé žáky této školy a na vydržování běhu zručenosti pro žáky obecných škol na rok 1906, 1907 a 1908.

ných škol, z usnesení zemského výboru ze dne 30. října 1905, čís. 78 838 (č. 483 z. h.), sněmu předložené, usneseno ve schůzi sněmu dne 19. ledna 1906 (schůze dopolední) podle návrhu živnostenského odboru ve srozumění s odborem finančním: "Družstvo košíkářské školy ve Vizovicích povoluje se obnos ročních 600 K jako dotace na stipendia pro chudé žáky této školy a obnos ročních 200 K na vydržování běhu zručenosti pro žáky obecných škol na léta 1906, 1907 a 1908.

• Pány poslanci Janem VI. Pokorným, Janem Příkrylem a soudruhy podán v sezení sněmu dne 14. října 1903 tento plný návrh: "Slavný sněm, račiz se usnísti: Zemskému výboru se ukládá, aby vzhledem na stále se množící stížnosti venkovních obcí na provádění a zahájenou

praxi polit. úřadů při provádění zákona honebního ze dne 20. prosince 1895, čís. 66 z. z. r. 1896, zvláště § 14 při stanovení honebních enkláv, setření konal, jaké sporné otázky se při jejich tvoření vyskytly.

Toto setření rozšířeno budíž zejména na obce, v nichž řízení ohledně zabránění enkláv prováděno bylo.

Na základě tohoto setření budíž v příštím zasedání zemského sněmu zpráva podána, jakož i návrh na změnu zákona, který by oprávněným stížnostem těch vyhověl.

Ve formálním ohledu se navrhuje, by návrh tento přidělen byl odboru honebnímu ve srozumění s odborem zemědělským a aby navrhovatel k odůvodnění tohoto návrhu ihned byl připuštěn."

ŽIVOT

NIC SE NEZMĚNILO!

Onehdá přišel do mé kanceláře nějaký pán a řval tak, až se zpottl na čelo.

"Nic se nezměnilo!" - Když vyčerpal klasický repertoár opožděného revolucionáře, chystal se k odchodu. Ale všiml si na stěně fotografie našeho posledního pana presidenta. Utěl si čelo a zahulákal: "A Havel měl viset úplně někde jinde! Nic se nezměnilo!" Do otevřených dveří vstoupil v tu chvíli zcela jiný pán a zvolal: "Jak to nezměnilo! Od pondělka nekůřim!" - A odeslil křičet na chodbu.

Tak vidíte. Prý se nic nezměnilo. Ale změnilo a to i v podstatnějších věcech než je kouření jednoho z mých návštěvníků. Každý se o tom může přesvědčit. Treba procházkou po zlínském trhu, pomeranče před třemi či pěti lety nebyly nebo byly, ale za cenu hodinové fronty. Nebo si každý může koupit za sto devadesát korun zájezd do Vídně. Nemusi tam nic kupovat, stačí se jen dívat. Na to, jak to tam v nepřítomnosti bolševiků fungovalo. Na hranicích vám ve výjezdu do kapitalistické ciziny nikdo nebude bránit, přestože nebudete mít vízum a celní a

devizové prohlášení a potvrzení o odevzdání vojenské knížky a potvrzení VB a kolek za šest set korun a nevím co ještě. Prostě vezmete pas a jedete. Lidé mají krátkou paměť. Člověk má krátkou paměť, je to však přirozené. Taktéž je přirozené, že člověk má tendenci oponovat, přit se, nedůvěřovat. Když navíc je to dovolené, když navíc to nenese žádné riziko. To se to křičí!

"Všichni sedí na svých místech! Nebo si jen prohodil židle!" Ano, změna je život. Ale má to jeden háček. Vyměnili se šéfové, ředitelé, předsedové. A ouha, skutečně se jinak nic nezměnilo. Čhtělo by to vyměnit také jejich podřízené úředníky! A ti zas tvrdí, že by to chtělo vyměnit stěžovatele, kverulanty, nebo lépe všechny, co tam na úřad chodí otravovat. Jenže - celý národ nelze vyměnit! Takže co? Čekat, že se zlo, které na mnohých místech zůstalo, vykoření samo? Ano, zlo by se dávno vykořenilo už ze své podstaty samo - kdyby mu v tom dobro občas nezabránilo.

Co tedy dělat, aby se "nic se nezměnilo" změnilo? Snažit se změnit sám sebe. Vánoce jsou k tomu dobrou příležitostí.

- fel -

Dřevoryt Jana Marka

UMĚNÍ

Vánoce v muzeu

Pozvánka

Vánoční koncerty ve velehradské bazilice se stávají již novodobou tradicí. I v letošním roce je připraven zajímavý program. Lidovou duchovní hudbu připravil Hradišťan pod vedením Jiřího Pavlíci. Varhanní část koncertu bude v provedení Maritna Jakubička, na kytaru se představí Štěpán Rak. Slovem koncert doprovází a na flétnu bude hrát herec Alfréd Strojček. Sugestivní prostředí baziliky navodí jistě neopakovatelnou atmosféru. Koncert se koná na sv. Štěpána 26. prosince v 16.30 hod.

Foto: Jiří Rohel

na Velehrad

Cyklus výstav a kulturních pořadů, který už potřetí s názvem Vánoce v muzeu pořádá Muzeum Jihovýchodní Moravy ve výstavních sálech zlínského zámku, chce být mimo jiné i příspěvkem k vyhledání z duchovní devastace, kterou v této zemi přivodil společenský vývoj uplynulých čtyřiceti let.

Neztrácíme soudnost a nemyslíme si, že právě tato akce způsobí rozhodující a hlavně rychlý pozitivní zvrát. Nicméně jsme přesvědčeni o tom, že zaměřením pozornosti diváků k sebezušlechťující činnosti člověka lze napomoci k tolik potřebné humanizaci soudobé společnosti.

Do uvedené kategorie lidské činnosti bezesporu patří voskové batiky brněnské výtvarnice Zdeny Kristové, která zvládnutím náročné techniky dosahuje při zpracování námětů z oblasti tradiční kultury výtvarně řeči ornamentálního znaku a umožňuje ozvláštění každého obytného interiéru.

Ze stejného inspiračního zdroje jako Kristová čerpá i autorka grafického cyklu Jarmila Kudrnová - Příbylová, jejíž výtvarný projev je výsledkem cílevědomého úsilí o dobruší se hlubinných zdrojů lidové poezie.

Valašský a český betlém řezbáře Františka Vrzalíka, který se narodil právě před sto dvaceti lety, připomíná nejen jeho osobitý příspěvek k vývoji lidového výtvarného projevu na Zlínsku, ale i pozoruhodnou symbiózu tvorby lidového řezbáře s tvorbou profesionálního výtvarníka Jana Kobzáně, který pro valašský betlém vytvořil výtvarné předlohy. Čes-

ký betlém vyřezal Vrzalík podle výtvarných předloh JUDr. Ladislava Rutteho, významné zlínské kulturní osobnosti první poloviny našeho století, který Vrzalík na Zlínských pasekách objevil, vytrhl z řemeslné rutiny a zaměřil k umělecké tvorbě. Smysl pro řád lidového výtvarného projevu prokázala Pavla Hradilová, konzervátorka zlínského muzea tím, jak zvládla instalaci obou betlémů, aniž měla k dispozici jejich autentickou podobu. Projev porozumění záměrům vánoční akce muzea spatřujeme i v ochotě, s níž rodina Rutte-

ova zapůjčila k vystavení Vrzalíkův český betlém z rodinné sbírky.

Dekoratívním pečlivem Svavaty Halové a Anežky Lutonské z Vizovic, bíle zdobenými perníky Marie Mrnuštkové z téhož města, slaměnými ozdobami Františka Zusky ze Zlína, skleněnými baňkami z produkce vsetínské Irisy a vlastními modrotiskovými ozdobami vyzdobila šest vánočních stromků Kateřina Horáková z Otrokovic. Ta dala podnět i ke zdobení vánočního interiéru každému, kdo je ochoten vzbudit vlastní představivost a z

větviček chvoje a květin vytvořit pro svou potěchu malou vánoční krásu.

Na první pohled zvláštní může působit vedle uvedených výstav prezentace vybraných ukávek ze soukromé sbírky dokumentů učitele hudby, varhanika a sborníka Milana Přívary z Lukova. Jde však skutečně jen o dojem povrchní. U všech návštěvníků vzbuzuje respekt výsledek jeho vytrvalé, cílevědomé a na veřejné uznání neaspírující úsilí o duchovní ztotožnění s místem, kde se narodil, kde žije, tvoří a pracuje.

Ze stejných duchovních zdrojů, směřujících k sebezušlechťování a k humanizaci mezilidských kontaktů vzešly i hudbní a folklórní pořady kulturního cyklu Vánoce v muzeu 1992, které naplní zpěvem, hudbou a tancem osmkrát sály zlínského zámku. Aby tu mohli vystoupit členové folklórních souborů a kroužků Kašava, Maryjánek, Vínek, Fryštáček, Valášek a Vonička II, muselo také být vykonáno mnoho práce při tvorbě a nastudování jejich pořadů. Výsledkem stejného úsilí jsou i koncerty žáků základních uměleckých škol ve Zlíně na Štefánikově ulici, na Jižních Svazích a v Malenovicích.

Soudě z velkého zájmu veřejnosti o Vánoce v muzeu lze říci, že se ve Zlíně vytváří tradice, která obohacuje atmosféru vánočního času v našem městu o příležitosti k působivým uměleckým zážitkům. Pěkné je, že podstatnou část divácké obce tvoří děti.

K. Pavlíček

Grafika Jarmily Kudrnové

ROZHOVORY

Vánoční vzdalování s Miroslavem Zikmundem

S Miroslavem Zikmundem je moc hezké posezení jako ostatně se všemi moudrými a znalými lidmi. Stačí prohodit otázku nebo nastínit myšlenku a naslouchat. Mně k naslouchání stačila v podstatě dvě v tomto čísle nepoužívanější slůvka. To první (vánoce) je inspirativní samo o sobě, to druhé (Československo) má trpkou příchut konce. Naslouchejte chvíli se mnou.

"Já se domnívám, že se nic podstatného nezmění," zakoukl se M. Zikmund do vyprávění. "Nedávno jsem byl v Austrálii a když jsem tak tou osamocenou pevninou projížděl, uvědomil jsem si, že před mnoha milióny lety byla součástí obrovského superkontinentu, kterému se říká Gondwana. Bouřící se žhavé jádro Země způsobilo, že rozpukala na gigantické kry (Afriku, Jižní Ameriku, Jižní Asii, Austrálii a Antarktidu) a ty se začaly od sebe vzdalovat. Trvalo to nepředstavitelně dlouho, například Austrálie odplovala do dnešní polohy rychlostí 7 cm za rok. A já, když se teď dívám na televizi, kde bývá mapa naší republiky v souvislosti s počasím, tak si uvědomuji, že náhle jako by se Československo rozlouplo na dvě samostatné kry, které popluží od sebe kamsi do nedohledna. Ale myslím si, že je to úplně jinak. Podívejte, když pojedete ze Zlína do rodiště Ludvíka Vaculíka, do Brumova, tak tam se přehoupnete přes kopeček a jste v Sidonii a najednou báb a jste na Slovensku. Myslíte si, že tam se to zůstává oddělené a vznikne nějaká propast? Ne. Tam budou chodit dál Češi a Moravané na Slovensko, Slováci na Moravu a budou si dobrými sousedy. Takže i ty letošní vánoce budou normální. Nový rok také, nic světoborného se neuděje... a možná za rok, za deset (co je to proti miliónům let australského odplování) si budou mnozí Slováci, i ti, kteří toužili po zviditelnění, přát: kéž by bylo Československo pohromadě."

Od sousloví být pohromadě je k vánocům velmi blízko. A protože M. Zikmund jich hezkou rádku prožil v exotických zemích (vesměs na cestách se svým, jak on říká, parťákem Jiřím Hanzelkou, který se navíc na Štědří den narodil, proto mu známí v Jižní Americe říkali Jezulátko), poslouchejte dál.

"Hned ty první cizokrajinné vánoce nás zastihly r. 1947 v Keni. Dojeli jsme tam po strastiplné cestě Somálskem, kde právě teď zachraňují Američané se spojenci hladovějící obyvatelstvo. Štědří den jsme trávili mezi Bafováky nedaleko Nairobi, mluvilo se samozřejmě česky, takže jsme se cítili jako doma, a večer jsme šli na půlnoční, která byla velmi bizarní, protože v dřevěném kostelíku plném černochů a černošek kázal anglikánský farář latinsky. Ale nebyla to klasická latina, byla zprzněná anglickou výslovností, a já, který jsem studoval latinu 6 let, si pamatuji, že jsem z toho kázání málem vyletěl z kůže, jak mi to rvalo uši."

OD GONDWANY K BETLÉMU

Antonín Bajaja

Z Afriky jsme se přenesli do dalších váno. Ty o rok později zastihly oba cestovatele u velkolepých vodopádů na řece Iguasú na pomezí Argentiny, Brazílie a Paraguaye. Tam obdržel M. Zikmund zprávu, že mu zemřela babička, kterou měl velmi rád. A snad aby unikl smutku, skočil do řeky široké jako Dunaj v Bratislavě a plaval a plaval, až přeplaval z argentinského břehu na brazilský. Proud ho odnesl o kilometr dál, proto vylezl z vody, vrátil se, a náhle si všiml, že z druhé strany na něj volá a mává J. Hanzelka. Vzrušenou gestikulací naznačoval, aby nešel zpět do vody, že pro něj pošle člun, protože řeka je plná dravých piraní. "Takže já jsem se možná na ten Štědří den r. 1948 podruhé narodil, protože kdybych byl plaval zpátky, tak třeba ze mně zbyla jen ohryzaná kostra," říká M. Zikmund, ale já nemítám, že ty dábelké ryby možná o vánocích drží půst, aby viděly zlaté prasátko, a když už jse na ryb, hovoříme chvíli o jídle, kterému v zemích koruny české věvodí 24. prosince kapr - ta mirumilovná bytost.

"Třetí zajímavé vánoce jsme s Jirkou světlii přímo v Betlémě," pokračuje pan Zikmund. "Zamířili jsme tam z Jordánského Ammánu, cestou jsme se vykoupali v Mrtvém moři, pak překročili řeku Jordán, projeli Jerichem a Jeruzalémem - jedním z nejsugestivnějších měst, a plní očekávání zamířili k chrámu Zrození. Ale přišlo rozčarování." Místo mystického tajuplna, do něhož se člověk v Betlémě touží ponořit, se oba poutníci setkali s jarmarkem: s blikajícími neony, s koledami nahranými na magnetofonové pásky, výkřiky ve všech možných jazycích... prostě byli ve víru nevkusné podívané. "Vrátili jsme se na parkoviště do našich osmsetpětek, pustili si rádio a (stranou toho ruchu) poslouchali koledy, které právě vysílal pražský rozhlas."

Nesem vám noviny, poslouchejte, z betlémské krajiny, pozor dejte... vzpomněl jsem si na začátek známé koledy. Než jsme se rozloučili, zeptal jsem se M. Zikmunda, jestli chce něco popřát Čechům, Moravanům a Slováckům do nového roku. "Především snášenlivost," odvětil, "abychom byli schopni uvažovat dlouhodobě a logicky."

Strany 12 a 13 připravili redakční kruh časopisu Zvuk / Zlín, Vsetín, Uherské Hradiště, Kroměříž/, který vycházel v letech 1990 - 1991.